

Forord

Årets tema i den fagfællebedømte del af denne bog er *forbrug*, og afsættet for at tage dette spændende tema op, er museets forskningsprojekt om *Overstaldmesterens* forbrug i midten af 1700-tallet. *Overstaldmesteren*, alias Jørgen greve Scheel (1718-86), var en af ejerne af herregården *Gammel Estrup* i det 18. århundrede, og gennem hans efterladte regnskaber får vi et spændende indblik i hele husstandens liv – såvel ved festlige lejligheder som i hverdagen. De sirligt indførte udgiftsposter i regnskaberne løfter sløret for, hvem der vaskede herskabets og de ansattes tøj, hvordan man gik klædt i dagligdagen, hvor man hentede maleren til at klare såvel mindre skilderier som daglige vedligeholdelsesopgaver på døre, gerigter og vægge med meget mere. Forbruget bliver dermed en kilde til viden om det liv, der ikke længere er nogen, som kan huske – en viden, som heller ikke tidligere er analyseret nærmere eller skrevet mere detaljeret ned.

Ud over at udvide vores forståelse og indsigt i livet på et stort gods og i en omfattende husholdning i 1700-tallet giver fortidens forbrug os også muligheden for at trække tråde op til vores eget forbrug i det 21. århundrede. Og vores holdning til forbrug har ændret sig markant inden for blot de seneste fem

år. Hvor vi siden 1950'erne og 1960'ernes økonomiske opsving i den vestlige verden har vænnet os til at betragte forbrug og vækst som et gode og en vel- hvervet rettighed, blæser der nu nye vinde. Forbrug er ikke længere alene at betragte som en positiv og skyldfri fornøjelse for moderne mennesker. Klimaforandringer og ressourceknaphed – og øget bevidsthed om de mennesker og forhold, der danner afsæt for det moderne overflodssamfund og brug-og-smidvæk-kulturen – betyder, at især de unge generationer sætter hælene i og køber mindre, spiser mindre kød og genbruger tøj, emballage, møbler og elektronik. Overraskende melder kvinder i slutningen af 50'erne sig nu også under fanerne som forbrugsbevidste borgere – der har ellers længe hersket konsensus om, at især vi, der er født i 1950'erne og 1960'ernes Danmark, er de mest købelystne og de sværeste at få vænnet af med overforbruget. At der er behov for en holdningsændring, er der vist ikke længere nogen, der er i tvivl om. Noget andet er rent faktisk at efterleve den.

Med årets tema om forbrug melder Gammel Estrup sig således på banen dels for at udforske herregårdens plads i den danske forskning inden for dette spændende og aktuelle emne, dels for at bidrage

til en nuanceret og fornyet diskussion af emnet, som i høj grad fortjener al den opmærksomhed, det kan få. Såvel temaet som de enkelte forfattere og artikler bliver mere udførligt introduceret på de følgende sider.

Denne bog indeholder imidlertid også andet og mere end artikler om forbrug. Den interesserede læser kan nemlig også orientere sig om spændende emner som nyttehavens fundamentale betydning for herregårdens husholdning omkring år 1900 – skrevet af museumsinspektør Marie Aaberg Andersen – om herregårde i skønlitteraturen, skrevet af stud. mag. Anna Emilie Ravn, og om social mobilitet un-

der landboreformerne, som forskningsbibliotekar Mogens Kragssig Jensen gør os klogere på. Endelig bringer bogen også ny viden om værdisætning af herregårdenes avlsbygninger, hvilket arkitekt Karina Beck skriver om samt historieformidling gennem levendegørelse, som historiker Mathilde Baade Høberg perspektiverer for os.

Rigtig god fornøjelse med læsningen!

Gammel Estrup den 13. august 2020
Britta Andersen, museumsdirektør